

8 NOV

И з д а о :
Главни одбор Антифашистичког Фронта Жена
за Црну Гору и Боку
-1944-

МЕЂУНАРОДНИ ЖЕНСКИ ДАН - 8 МАРТ

И ове године, ми жене Југославије, дочекује мо свој празник, осми март у фашистичком ропству Али, ово је година обручуна - година побједе. Бес прегледна руска поза покривена су немачким кешевима, потоци фашистичке крви теку кроз совјетску земљу. Сваки дан се освећују стријељане жене Кијева, нема више вјешала по друмовима на ослобођеном дијелу Украјине. Весела су дјеца Лазинградњихови очеви прсбили су обруч и она више нијесу гладна. Окрвављени Дзепар хучи, помамно пада и зове градитеље новог Дзепростроја. Хиљаде машина тутају и изравају дарове за Црвену армију.

Бори се! Ради, ствара и гради, велика Совјетска Русија!

Фашистички јарам прснуо је у Италији. Жене Јужне Италије прослављају свој празник у знаку ослобођења отаџбине. Њихови синови сада воде борбу за слободу народа. Патриотизам се је пробудио и захватио земљу. Интереси отаџбине сједињују му де. Скоро ће се на највишем брежузку древног Рима лепрћати застава слободне Италије!

Валови немалог Атлантика доносе поздраве из Америке. Самопријегор, свијест и херојство јунакиња што се боре за слободу Југославије, усхићује их и оне се диве. Поручују да ће и синове своје послати у помоћ Титовој армији. Оне су увјерене у побједу над непријатељем. И британске жене одушевљава смјелост жена Југославије. Оне су с нама, оне нам пружају руку.

Како се рава слобода!? Из крви, из зноја, из непроспаваних ноћи и истрајности човјека и жене, расте и свијетли давно жедна слобода! Дадбо смо сина и брата и мужа, поклонисмо их отаџбини. Пропаст фашизма и побједа - то су прве мисли човјека и жене.

А у Југославији, гробници фашиста? Расте Народно-ослободилачка војска као бујица планинске ријеке и захвата села и градове. Слободна

риторија се проширује. Шеста организација сврши се kao и прве. Недица и околину хвата паничан страх: Ташова армија на вратима Србије. Ницу одреди у пуну ма! Измиче тло под ногама Шваби, узмуд га и придржавају Недић и Михајловић, Ђотић и Певанац, паднуће јер мора пасти. Партизани су и близу Загреба. Загреб није Павелићев, он чека партизана. Народ пригушено ослушкује корке својих синова који се спремају на јуриш. Марков трг чека Гупчеве осветнике!

Ми не можемо заборавити одјек фашистичких цокула по нашој отаџбини. Нежемо заборавити да су Недић, Павелић, Михајловић, Рупник и остали свештено примили поробљиваче. Добро се сјетимо стотине унакажених људи и стрпаних у једну јаму код Дивча. Можемо ли заборавити како су усташе кроз Босну, живим женама очи вадили. Србијанке су у Крагујевцу гледале како гимназијалци с пјесмом на уснама "проклет био издајница наше домовине", умиру пред немачким митраљезом. Трпјели смо, гушили смо се по концентрационим, фашистичким логорима, Свиј доци смо стотина вјешали по Црној Гори и Боки. У Цетињу су родитељи морали гледати како им вјешају шеснаестогодишњег сина. Пред сестром су стријељали су брата - Ђемци и четници. Ђемачки авиони сини су бомбе по ливској планини, на чобанчад која су чувала стада. Крв мале невине дјеце, мијешала се с крвљу јављади. На Дурмитору је мајка угушила дијете, да гласићем не ода шездесет људи. Ђемци и четници су клали саккривене рањенике у петој офанзиви. Хиљаду и двјеста људи, жена и дјеце убијено је шездесет дана у Пиви. Под Велим брдом, недалеко од Подгорице, дванаестогодишњи дјечко говорио је Ђемцима док су му вјешали родитеље: "Зарете и мене". Послије тога Ђемци су га објесили. Попаљена су наша села, порушени су градови, Ђемци су палили и рушили а четници су их предводили. Опустошена је земља наша али ће ускоро и бити слободна!

Хиљаде у црнину завијених жена кује освету, страшну, немилосрдну освету. Мајке, сестре и жене, памтимо све! Праштати нежемо ништа и бижемо судије. Ми томо кажњавати убице невине дјеце, целите

наших синова, разбојнике и насртљивце. И неће нам побједи ни један зликовац. Ми ћемо их пронаћи све.

Без предаха и одважно, чврсто и одлучно још корак напријед! У борбу с мужем, братом и сином! Ми хоћемо да овај осми март буде посљедњи осми март у ропству. У борбу поћи ћемо све. Заједно са совјетским сестрама и другим родољубивим женама свијета уједињаемо се у чврсти, јединствени антифашистички фронт жена. Жене Црне Горе и Боке морају бити прве. Страховита мржња према непријатељу и неизмјерна љубав према своме народу, нека нас води у побједу. ✓

Многе жене у Југославији дознају тек ове године, да је још давно, прије тридесет година установљен 8 март као празник борбе жена читавог свијета. Од тада сваке године улицама великих градова ишле су поворке радних жена. Обичних радних дана ове жене пролазиле су улицом журно, уморне од посла. А тога дана, страх је улазио у кости њихових послодаваца, свих непријатеља и изазивача. У женама су они још тада видјели сићушу, која ће бити страшна кад се дигне у борбу. Тога дана, гласније него других, оне су изрицале своју мржњу против сваког робоваца, ропства жена и робовања човјека човјеку. Много пута демонстрације жена 8 марта разбијане су жандармским и полицијским кундацима и бајонетима. То су непријатељи равноправности жена гушили свој страх. Али борбу жена и љубав за слободом нијесу могли угушити никакви бајонети, јер је борбу жена водила радничка класа и жена револуционарна партија, које се не дају сломити у борби. Тако је прослава 8 марта започела као борба за равноправност жена. Прије тридесет година, у првом свјетском империјалистичком рату, мирни и радни људи одведени су из својих домова на свјетску кланицу. Куће су остале празне, жене самохране, лутале су улицама тражећи хлеба. Требало је спасити свијет од тога непотребног крвавог, од непотребног рата. Радничка класа узимала је на себе

то велико djelo. Русki bolševici stali su na čelo borbe. Ruske radnice prve su odgovorile na poziv Lečina i ruskih bolševika, a poziv je glasio: Mirni i radni ljudi prestanite sa međusobnim klatom za račun osvajača. Žene i majke mnogih zarobljenih zemalja odgovarale su na poziv. Glasni je od svih čuo se glas iz Njemačke, glas Rose Luksemburg, koji se izdavao iz uskog nacionalizma, šovinizma, koji je bio zahvatio zemaljske mase. Tih godina, u prvom Svjetskom ratu, ženesocijalistkinje izbrane su 8 mart za međunarodni ženski dan. Taj datum je uzet kao uspomena na prve velike demonstracije, na kojima su američke žene tražile равноправност. Od 1914 - 1917 najveće зло svijeta bio je imperijalistički rat, najveći neprijatelj žena i majki bili su izazivači rata i zato je 8 mart za sve to vrijeme proslavljan u znaku oštре борбе против рата. На челу те борбе стајала је руска болшевицка партија.

И ни једна прослава 8 марта није била величанствена: ја од оне која је за руске жене значила и крај рата. Године 1917 изгладнеле руске жене, прославила су 8 март, на свој начин и како ваља. Задрхтали су од страха царистички властодршци кад је поворка мршавих радних жена протекла улицама Петрограда. Њихове усне изговарале су дамо двије ријечи: мир и хлеб. А замореним од рата и гладним руским радницама и војницима, биле су те двије ријечи најмилије. По чима су познали своје другарице. Војници су окренули пушке против омржених царских официра, штрајкачи су пружили руке женама и војницима. Сви заједно постали су господари улица Петрограда. А кроз неколико дана и читавог Петрограда. Тако су руске жене прославила свој последњи 8 март у ropству. А онда је у новој социјалистичкој земљи сванула за руске жене слобода и равноправност, јер је болшевицка партија упорно остварила оно за што се борила, - благостање и мир.

Од тада за совјетске жене, једине на свијету, женски дан постао је празник слободе, јер су га оне умјеле прославити и као празник борбе.

Од тога је 8 март постао још пунији празник жена, празник ослобођења жена на једном дијелу свијета.

И ове године совјетске жене ће га славити Прије отаџаственог рата, на једној прослави 8 марта, совјетска жена је рекла: "Када бих могла да пренесем на рукама обданиште у коме живи моје дијете била би то најљепша застава коју бих понијела". Под окриљем партије Левина-Стаљина, оне су постале сретне жене и мајке. Ове године умјесто обданишта - и баш ради обданишта - пре нијесу совјетске жене на рукама дарове својој Црвеној армији. Биле то најљепша застава коју могу понијети оне, жене које најславнија војска свијета штити од срамоте и насиља фашистичког ropства.

Не чује се више глас великог Левина, који је умро да позове у борбу, који је знао да од руске покорне робиз створи борца, кога је за вријеме револуције бољело што сва руска радничка дјеца немају бомбона. Али је остао Стаљин, вјебан друг. Под његовом очинском бригом, у овом најстрашнијем рату од свих до сада, совјетска дјеца не осјећају да су им очеви на фронту.

Не чује се из Њемачке смјели глас умне жене Розе Луксембург. Радни зуди и жене, звала је плементита Роза у Свјетском рату, кидајте границе, браните се, доста је клања за Виљема. Мајке, спасавајте своју дјецу, враћајте синове са фронта, једног неправедног рата. Тако је говорила Роза и пружала руке женама свих зараћених земаља у знак солидарности. Њихови синови купају се у мору невине крви, њих презире читав свијет.

И ове године 8 март славиће жене поробљених народа, жене читавог свијета на челу са совјетским женама, у знак мужје и борбе против тих фашистичких избјеглица и убица. Мајке читавог свијета с правом ће довикнути њемачким: Ваши синови осрамотише наше материнско млијело. Они су постали убице невине полске, чехословачке, француске, српске, совјетске дјеце. Ви нијесте одгајиле синове достојне материнске љубави. За нас, мајке, које изнад свега поштујемо љубав према дјеци, биле највећи празник кад ваших синова-фа

шеста - убица дјеце нестане са овога свијета. Из љубави према мајкама и дјеци читавог свијета, ми ћемо бити без милости према вашим синовима.

Ваша црнина за синовима-фашистима, више нас не боли. Срамота је мајци да носи црнину за убицама невиним дјеце.

Осми март ове године биће у знаку страшне освете над вашим синовима.

Многе од нас, у Југославији, нисмо ни знале да је осми март борбени дан жена читавога свијета. Нисмо знале да том борбом одавно руководи Комунистичка партија, нисмо дуго осјетиле да је свака борба против насима и ropства, оваква борба, какву води Комунистичка партија, - и наша борба. Нису нам дали да сазнамо ништа о фашизму, да је он непријатељ жена, свега доброг, мира и породице. Само нам је Комунистичка партија говорила: Не заваравajte се синовима, не гасите мржњу сузама. Само се борбом долази до среће. Лаж је кад вам фашисти обећавају миран дом и породичну срећу!

И није требало дуго па су нам домови постали згаришта. Породица се претворила у збјег, школе наше дјеце, у касарне и мучилишта, гдје хоће од наше дјеце да створе животице. Нико није остао миран. Као олуја брисао је фашизам све пред собом. Нашу земљу су опустошили, стоку отјерали, жито покрали. Нас одвлаче на принудан рад, мужеве би да одвуку на Источни фронт^И против браће партизана. Упознале смо сва зла фашиста и вихорних слугу, усташа и четника. Јесте ли чули да су четници у Подгрмечу заклали малу српску дјецу? Јесте ли чули да су једном малом дечку живом отсјекли прстине с руке? Младим мајкама сијеку дојке и остављају дјецу под мртвом мајком, младе приморке бацају у море, младе Црногорке вјешају, дјевојке у Београду даве плином, у Загребу бацају са спратова. У усташком Јасеновачком логору, свако јутро освану брда ципелица, чији су мали власници ноћу угушени, пежени живи у пећима или у примјерном реду сложени у јаме. Послије тога, усташе се сликају, са заврнутим рукавима од кошуље, са касапским ножем на брду зешева. А четници се блажено и одважно смију у друштву Бајалица и

усташа. Ми немамо ријечи да искажемо све те злочине. Свака је казна мала за те крвнике. И ове године на свој празник, немилосрдније него икада, изразит ćemo заједно са нашим друговима казну над злочинцима. Ми ћемо прославити наш празник како ваља, с пушком у руци, у јуришу на непријатеља у кризи над ратеним другом, у кризи о избјеглицама - жртвама фашистичког терора, у неуморном раду за наше борце.

На разне начине показат ћемо непријатељу да можемо бити тврђе од камена. Нама не дрхти срце кад правимо штету непријатељу. Кад испраќамо сина на фронт, кад слушамо његов митраљез са наше планине, нека нам, као оној далматинској мајци, буде пјесма на уснама. Кад смо приморане да напуштамо долове, нека нам се не свија туга око срца. Непријатељ ће их нави празно - то је освета немуму. Топли дах дјетета, које нам отежа на дугом путу, нека нас згрева, јер смо га отели непријатељу. И тиме се светимо крвожедним псима. Када нас у хладно јутро сретну са оскудном храном из војничког казана, знајмо да су то борци одвојили од својих уста.

Све патње и болови постале лакши, јер је пушка у добрим рукама. Њу држи поштени сусјед из села, твој друг из фабрике, мој друг из школске клупе. Борбом руководи Комунистичка партија и друг Тито. Наша војска чини чуда у јеку непријатељске офанзиве, наоружана са најбољим оружјем, у јеку офанзиве удвостручава се. У њу се не може сумњати. Она штити село по село, ослобађа кулу по кулу. Зато и добија такве дарове. Српске и хрватске жене оточачког котара, шаљу даномице дивне поклоне, жене из села Висула на сам фронт носе хлеб борцима. То је народна војска. Зато је селанка из Баније рекла кад је видила друга Тита: "Мислила сам - да ми је да га видим, па да укрем, а сад кад сам га видила да ми је дуже да живим јер имам зашта." Она је сједила са њим, он јој је причао о борби и о томе како ће бити добро народу када се ослободимо. Он је слушао жене разборите ријечи и она је зажелела да доживи слободу за какву се бори војска коју воде такви.

8
Људи као Тито.

Наш празник ове године светковаћемо у знаку велике љубави и повјерова у нашу војску. Даве мо нашој војсци све, да би могла и даве да ослобава и побјеђује. Запјеваћемо у највећој муци пјесму, као што је чинио мали дјечак избјеглица, кад је ишао сам, без оца и мајке, замисљен и тихо пјевушио пјесму о пушци: Винтовачка Беј, Беј.

Ми, жене Југославије, имамо са чим стати пред читаво напредно човјечанство. И зато имамо право да тражимо од читаве свјетске јавности осуду и казну, тешку казну, за злочинце, који донесоше толико патње народима Југославије. Све жртве, били то српски, хрватски, муслимански, словеначки, црногорски и македонски људи и жене, морају бити осветењене. Нама је свеједно ко је направио злочин, да ли је окупатор или четник који "србује" над невиним хрватским женама или усташа који се бори за "хрватство" убијајући српску дјецу. Ми смо само са онима који се пате и који се боре против фашизма. И само такви су нам браћа и другови. То нека је јасно цијелом свијету. Наше јединство не могу раскинути никакве смицалице из Лондона, или плано ви усташа - оно је ковано у заједничким мукама народа. ↘

И овај празник светковаћемо ми, жене Југославије уједињене мржњом према фашизму и истрајношћу, да би што прије дошао дан слободе. Ми смо данас јединствени фронт, антифашистички фронт жена и свиједно је којему народу припадале. Наша војска бори се за слободу свих народа Југославије. Ми ћемо помоћи да јединство наших народа буде што чвршће.

Нека наш 8 март буде крунисан успјесима свих антифашистичких снага свијета. Нека наш 8 март окупи све жене у наш антифашистички фронт. Помажи мо све своје синове у борбу. Такмичимо се да прикупимо што више прилога за нашу војску. Збијмо све наше снаге у један неразрушиви бедем. Мрзимо и тјерајмо зликовце. Светимо дјецу и пале борце. Уништавајмо оно који помажу окупатора. Нека широм свијета још јаче затруби зборна окуп све слободе.

дољубиве жене. Позивамо и оне које још нијесу с нама. Оне морају знати да је фашизам најљуби непријатељ жена. 8 март је наш велики празник и нека нас тај дан зближи једној јединој мисли, побиједити мрског непријатеља. Нека зликовци виде како се брани част и понос. Ми жене ослобођене територије поручујемо својим сестрама под окупацијом: Повећајте своје напоре, јер је слобода дивна. Ми више нијесмо робови, ми смо равноправне са својим друговима. У редовима наше јуначке војске стоје и жене-официри. Жене-вјешници засједавају у Земаљском вијећу народног ослобођења. Ми смо осјетиле праведност наше народне Партије, она нам је показала пут којим смо дошле до ових прava!"

Зато зовемо све жене на заједнички посао. Бринимо се за нашу војску. Сарађујмо са претставницима наше власти која је изникла из народа кроз крваву борбу. Учвршћујмо тековине и бранимо их. Оправдајмо повјереће нашег најмилијег друга Тита. По читавом свијету нека се прича да смо знале бранити част. Нека чују све жене свијета: "Ни вјешала, ни вазеће очију, ни клазе дјеце, ни попазени домови, ништа нас не сломи. Напротив ми постасмо јунаци, осветници!" Боримо се и даље јуначки, нека 8 март буде посљедњи који доживљавамо у фашистичком ropcтву.

Живео 8 март, дан борбене солидарности жена читавог свијета!

Смрт фашизму - слобода народу!